

Bristande samsyn mellan handledare och examinator vid examensarbete inom läkarprogrammet

Karolinska institutet kan inte undgå kritik för brister i handledningen av examensarbetet

Anmälan

X har anmält Karolinska institutet till Universitetskanslersämbetet. Han har anfört bl.a. följande. Han studerar på läkarprogrammet vid Karolinska institutet. Under termin sju gör man ett examensarbete om 30 högskolepoäng. Varje student har en handledare men uppsatsen examineras av en annan person, en så kallad examinator. Efter att ha fått klartecken för sin uppsats av handledaren i slutet av förra året skickade han in den. Uppsatsen underkändes och krav på mycket omfattande förändringar framställdes av examinatorn (i sammanfattningen av examinatorns bedömning står bland annat "... mycket arbete återstår och sannolikt flera omarbetningar måste göras..."). Han bearbetade uppsatsen och skickade in en ny version några månader senare. Den versionen underkändes också och även här framställdes krav på mycket omfattande förändringar. Högskoleverket yttrade i samband med en anmälan mot Högskolan i Gävle att "det inte bör förekomma att en examinator kräver mycket omfattande förändringar för att en uppsats ska kunna godkännas, när handledaren har gett klartecken till uppsatsen". Han anser att Karolinska institutet bryter mot detta yttrande i hans fall, eftersom man vid två tillfällen efter klartecken från handledaren framfört krav på mycket omfattande förändringar för godkännande. Men han menar även att Karolinska institutet systematiskt agerar på ett sätt som inte är förenligt med Högskoleverkets yttrande. Vid examination av en uppsats vid Karolinska institutet finns tre möjligheter: godkännande, "minor revision" och "major revision". Vid "major revisions" framställs generellt krav på mycket omfattande förändringar i uppsatsen, oavsett om handledaren gett sitt klartecken eller inte. Användningen av "major revisions" strider mot Högskoleverkets yttrande i det tillsynsärende han hänvisat till. Han har fått "major revisions" vid båda examinationstillfällena.

X har till sin anmälan bifogat bl.a. sina uppsatser med kommentarerna från examinatorerna.

2013-12-18

Reg.nr
31-458-13

Frågor till Karolinska institutet

Universitetskanslersämbetet har remitterat anmälan till Karolinska institutet och anmodat lärosätet att yttra sig över frågan om examinatorerna två gånger har krävt mycket omfattande förändringar av examensarbetet trots att handledaren gett klartecken till uppsatsen. Karolinska institutet har även ombetts att redovisa lärosätets rutiner kring examinationen av examensarbetena på läkarprogrammet samt kommentera frågan om rutinerna är förenliga med de uttalanden som Högskoleverket tidigare har gjort på området. Vidare har ämbetet bitt Karolinska institutet att redovisa vilka åtgärder som lärosätet vidtar för att skapa en gemensam syn mellan handledare och examinatorer på handledning och bedömning av examensarbeten vid läkarprogrammet.

Yttrande från Karolinska institutet

Karolinska institutet har i sitt yttrande anfört bl.a. följande.

Redogörelse för rutiner vid examensarbetet på läkarprogrammet samt huruvida de är förenliga med de uttalanden som Högskoleverket tidigare har gjort på området

I god tid före kursstart utses en handledare till varje student utifrån studentens projektförslag. Varje student (och handledare) ingår i en grupp som leds av en koordinator med tillhörighet till Karolinska institutet för att på så sätt säkerställa att projektet genomförs enligt Karolinska institutets riktlinjer för examensarbetet och uppsatta kriterier. Koordinatorn ansvarar också för arbetsplans-, halvtids- och examinationsseminarierna. Det finns mellan åtta till tio examinatorer på kursen, där varje examinator examinerar mellan tio till 15 examensarbeten bland annat utifrån bedömningsunderlag från respektive koordinator.

Både handledarna och studenterna får information om riktlinjer för examensarbete, kriterier för bedömning och student- respektive handledarinstruktion inför både kursstart och under kursens gång. Dessutom anordnas vid varje terminsstart ett gemensamt stormöte för samtliga handledare då bedömning utifrån kriteriemallen diskuteras bland annat genom workshops med exempeluppsatser. Vid mötet presenteras också kursens organisation, mål, upplägg, och handledarinstruktioner. Kursen genomförs i tre faser; planering, praktiskt arbete och halvtidsrapport samt redovisning och examination på examensarbetet.

Planering

Planering av examensarbetet sker under handledning. Under de första kursveckorna bjuder koordinatorn in till ett individuellt möte med studenten och handledaren för att gå igenom projektet och skapa samsyn kring förväntningar och krav som ställs på studenten utifrån kursplanen mål. Arbetsplanen redovisas muntligen och skriftligen vid ett arbetsplanseminarium tillsammans med koordinatorn och medstudenter och därefter ger koordinatorn återkoppling på arbetsplanen både muntligen och skriftligen enligt kriterier.

2013-12-18

Reg.nr
31-458-13

Praktiskt arbete med halvtidsrapport

Examensarbetet genomförs av student under handledning. Avsatt tid för handledning är ca 30 timmar. I mitten av terminen redovisas projektet muntligen vid ett seminarium och skriftligen i en halvtidsrapport. Koordinatören lämnar återkoppling på halvtidsrapporten enligt en kriteriemall som i stort liknar den som används vid slutexaminationen. Vid halvtid ska handledaren lämna in en bedömning av studentens kunskaper och förmågor utifrån lärandemålen i kursplanen.

Redovisning

I kursens avslutande fas skriver studenten en uppsats/rapport enligt Karolinska institutets riktlinjer för examensarbeten. Projektet presenteras även muntligen vid ett examinationsseminarium. Inför inlämnande av examensarbetet ska handledaren ange huruvida denne rekommenderar studenten att lämna in uppsatsen för examination. Studenten ska också opponera på en annan students arbete och medverka vid ytterligare fyra studentpresentationer.

När examensarbetet har presenterats vid seminariet lämnar koordinatören återkoppling enligt fastlagd kriteriemall. Studenten ges då möjlighet att göra revideringar innan en slutversion av uppsatsen lämnas in till examinator för bedömning och betygssättning utifrån samma kriteriemall som ovan. Handledaren uppmanas att delta vid seminariet samt ska också bistå med handledning innan inlämning av slutversionen.

På kursen *examensarbete i medicin* på läkarprogrammet finns således goda rutiner för att uppnå samsyn mellan handledare och examinator gällande bedömning av examensarbete. Väl utarbetade handledarinstruktioner, kriteriemallar för samtliga inlämningsuppgifter, möten mellan handledare, koordinatör och student vid terminsstart, stormöte med kursledning, koordinatörer och handledare vid terminens början, handledarens bedömningar vid halvtid och inför examinationsseminariet samt koordinatörens feedback ger goda förutsättningar för att skapa en gemensam syn på kriterier för handledning och bedömning vid examination.

Karolinska institutet delar Högskoleverkets synpunkter att en samsyn mellan handledare och examinator bör eftersträvas och bedriver således ett aktivt förebyggande arbete för att uppnå denna samsyn. Karolinska institutet delar däremot inte Högskoleverkets tidigare uttalande att " ... det inte bör förekomma att examinatören kräver mycket omfattande förändringar för att uppsatsen ska kunna godkännas, när handledaren har gett klartecken till uppsatsen." Om det någon gång inträffar att en oenighet mellan examinator och handledare består, är det lagligen bara examinatören som kan fatta beslut i frågan och sätta betyg. För att helt undvika det problemet bör i så fall handledare och examinator vara en och samma person. Karolinska institutet konstaterar dock att den uppkomna situationen är mycket ovanlig och att nuvarande rutiner samt ytterligare åtgärder som kommer att införas minimerar risken ytterligare för olika bedömningar mellan handledare och examinator.

2013-12-18

Reg.nr
31-458-13

Angående frågan om varför handledare och examinator har olika uppfattning gällande X examensarbete

Studenten X gick kursen examensarbete i medicin (30 hp) höstterminen 2012 och examinerades vid ordinarie tillfälle den 20 januari 2013. Han erhöll då betyget underkänt och lämnade åter in examensarbetet vid restillfället den 7 april. Även vid detta tillfälle underkändes examensarbetet. Av kursplanen framgår att betyget underkänt ges då uppsatsen innehåller större brister och därmed inte visar att studenten har uppnått lärandemålen för kursen. Däremot skulle X examensarbete kunna godkännas efter revidering, vilket också framkommer i den återkoppling som studenten fått från examinatorn. Karolinska institutet vill därmed understryka att det inte är själva arbetet eller projektet som har underkänts i sin helhet, utan att det är den skriftliga presentationen/uppsatsen som inte når de uppsatta målen och ser därför inte att det krävs "mycket omfattande förändringar" av examensarbetet, vilket framhävs i anmälan. Däremot har inte uppsatsen uppnått gränsen för godkänt.

X är godkänd på övriga delar av examinationen, bland annat muntligt försvar av examensarbetet, opponering på andra studenters examensarbeten och deltagande vid minst fyra andra studentpresentationer.

Som framgått av redovisningen av Karolinska institutets rutiner vid examensarbete, finns det utarbetade instruktioner till handledare, kriteriemallar för bedömning etc. för att uppnå en samsyn mellan handledare, koordinator och examinator i bedömningen av examensarbetet. I kursen ingår också att handledare, student och koordinator har ett inledande möte där bland annat riktlinjer för examensarbete och kriterier för bedömning diskuteras. Uppföljning sker både vid halvtid och i slutet av kursen, då handledaren lämnar in en bedömning och koordinatorn följer upp detta.

I det aktuella fallet har handledaren inte på ett tillfredsställande sätt beaktat befintliga rutiner. Hon har inte lämnat in den handledarenkät där studentens kunskaper, färdigheter och förhållningssätt (enligt kursens mål) ska bedömas och där handledaren ska ange om denne rekommenderar att studenten lämnar in sin uppsats för examination. Handledaren har inte heller medverkat vid vare sig det inledande informationsmötet där bland annat kriterierna för uppsatsarbetet diskuteras eller vid det enskilda mötet med koordinatorn och studenten.

Efter examinationsseminariet och före inlämning av den slutgiltiga versionen av examensarbetet ska koordinatorns feedback till studenten i form av ifylld kriteriemall och kompletterande kommentarer i uppsatsen även skickas till handledare för att på så sätt underlätta ytterligare handledning. I det aktuella fallet har detta dessvärre inte skett, vilket hade kunnat underlätta en samsyn mellan handledaren och examinatorn inför inlämnande av examensarbetet vid restillfället. Karolinska institutet beklagar detta.

Karolinska institutet eftersträvar att det i möjligaste mån bör vara samma examinator som bedömt examensarbetet vid ordinarie tillfälle som också bedömer examensarbetet efter revideringar. Så har inte skett i detta fall, men det är inte alltid görligt av schematekniska

2013-12-18

Reg.nr
31-458-13

och arbetsfördelningsmässiga skäl, då det vid varje termin examineras mellan 120 och 150 examensarbeten av mellan åtta till tio examinatorer.

Sammantaget har ovanstående omständigheter troligen bidragit till olika bedömning av examensarbetet har gjorts av handledare och examinator.

Karolinska institutets åtgärder för att liknande situationer som den uppkomna så långt som möjligt inte ska förekomma.

Utöver att de gällande riktlinjerna rent allmänt ska kommuniceras ut och följas upp på ett bättre sätt, kommer följande konkreta justeringar att göras.

Koordinatorn kommer att få ansvaret för att följa upp att samtliga studenter som lämnar in en seminarieversion av examensarbetet också har fått ett skriftligt godkännande av sin handledare via den framtagna webbenkäten. Om godkännandet saknas åläggs det koordinatören att kontakta handledaren.

Utifrån nuvarande rutiner skickar examinator ut bedömningen av uppsatsen till såväl student som handledare när uppsatsen har underkänts. Framgent ska examinator kontakta handledare och student i efterhand för att försäkra sig om att både student och handledare har mottagit informationen om varför uppsatsen är underkänd och är införstådda med det.

Respektive koordinator kommer särskilt att uppmana nyblivna handledare att delta vid de återkommande handledarträffarna då kursens mål, bedömningskriterier, upplägg och organisation presenteras. Vid dessa möten kommer vikten av samsyn mellan handledare och examinator att betonas ytterligare.

Synpunkter från X

X har getts möjlighet att kommentera Karolinska institutets yttrande. Han har bl.a. anfört att lärosätet bör redovisa för Universitetskanslersämbetet andelen studenter som fick ”major revisions” under höstterminen 2012 och, om möjligt, även andelen av dessa som hade handledare som inte följde anvisningarna.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Universitetskanslersämbetet anser inte att det behövs ytterligare utredning för att avgöra detta ärende.

Av 6 kap. 18 § högskoleförordningen (1993:100) framgår följande. Betyg ska sättas på en genomgången kurs om inte högskolan föreskriver något annat. Högskolan får föreskriva vilket betygssystem som ska användas. Betyget ska beslutas av en av högskolan särskilt utsedd lärare (examinator).

Högskoleverket har, i egenskap av tillsynsmyndighet för universitet och högskolor 1995–2012, kritiserat en högskola för brister i handledningen av en students

2013-12-18

Reg.nr
31-458-13

uppsats. Av utredningen i ärendet framgick att handledaren och examinatorn inte hade varit överens om vilka krav som skulle gälla. Verket uttalade att när handledning och examination av en uppsats utförs av olika personer, är det viktigt att handledarens och examinatorns syn på vilka krav som ska ställas inte skiljer sig åt för mycket. Det bör inte förekomma att examinatorn kräver mycket omfattande förändringar för att uppsatsen ska kunna godkännas, när handledaren har gett klartecken till att uppsatsen tas upp på uppsattsseminariet (Högskoleverkets beslut 2007-04-24, reg.nr 31-4991-06).

Ur studenternas perspektiv är det inte godtagbart att det råder olika synsätt mellan handledare och examinator för vad som krävs för att godkänna en uppsats. Universitetskanslersämbetet upprepar därför Högskoleverkets ställningstagande att när handledning och examination av en uppsats utförs av olika personer, är det viktigt att handledarens och examinatorns syn på vilka krav som ska ställas inte skiljer sig åt för mycket. Det bör inte förekomma att examinatorn kräver mycket omfattande förändringar för att uppsatsen ska kunna godkännas, när handledaren har gett klartecken till att uppsatsen tas upp på uppsattsseminariet.

Universitetskanslersämbetets ställningstagande ska dock inte uppfattas så att en examinator är skyldig att sätta ett godkänt betyg bara för att handledaren gett klartecken för uppsatsen. Som Karolinska institutet påpekat är det bara examinatorn som kan fatta beslut i frågan och sätta betyg. Examinatorn har en skyldighet att sätta betyg på studenternas prestationer utifrån gällande kurs- och utbildningsplaner, övriga föreskrifter och andra kvalitetskrav. För övrigt kan inte Universitetskanslersämbetet i ett enskilt tillsynsärendet ha synpunkter på den bedömning som en examinator gör av studenternas prestationer.

Att examinatorn och handledaren inte har varit överens om vilka krav som ska gälla för en uppsats kan dock tyda på brister i t.ex. handledningen. I det redovisade tillsynsärendet fick således högskolan kritik av Högskoleverket för bristande handledning.

Mot denna bakgrund gör Universitetskanslersämbetet följande överväganden.

Karolinska institutet har i sitt yttrande redovisat sina rutiner för att det bl.a. ska råda samsyn mellan examinatorer och handledare när det gäller kraven på examensarbeten. Som lärosätet har anfört bedrivs alltså ett aktivt förebyggande arbete för att uppnå denna samsyn. Trots rutinerna har det i det aktuella ärendet inte rått samsyn mellan handledare och examinatorer när det gäller kraven på X uppsats. Av utredningen framgår att handledaren inte har följt rutinerna i flera avseenden och inte heller har koordinators synpunkter till studenten skickats till handledaren för att på så sätt underlätta ytterligare handledning. Universitetskanslersämbetet konstaterar att Karolinska institutet således har brustit när det gäller handledningen av X examensarbete. Bristerna i handledningen har i vart fall bidragit till att det ställts krav på omfattande förändringar av uppsatsen. Karolinska institutet kan inte undgå kritik för bristerna i handledningen.

Universitetskanslersämbetet välkomnar att Karolinska institutet vidtar åtgärder för att i framtiden undvika liknande brister. Åtgärderna framstår som ändamålsenliga.

2013-12-18

Reg.nr
31-458-13

Vad X har anfört i övrigt föranleder inte något yttrande av Universitetskanslersämbetet.

Med dessa delvis kritiska besked avslutas ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Mikael Herjevik.

Christian Sjöstrand

Mikael Herjevik

Kopia till:
X